

Psychiatrická
nemocnice
Jihlava

Interní audit v malých nemocnicích

Ing. Bc. Monika Duffková

Interní audit v malých nemocnicích

Dnes už bylo dost teorie a „pracovních“ témat.

Svoji prezentaci jsem pojala trochu odlehčeně a protože ministerstvem přímo řízené organizace jsou nemocnice, psychiatrické nemocnice, hygienické stanice, státní ústavy, lázně, ... a další organizace, takže předpokládám, že jsme tu dnes pestrá směsice IA. Rozhodla jsem se tedy, že vám dnes povím něco o historii psychiatrie a naší psychiatrické nemocnici a že auditu se dotkneme jen okrajově.

Interní audit v malých nemocnicích

Historie:

Po celá staletí byla péče o duševně nemocné dvojí: milosrdná pomoc a nemilosrdná represe.

Vše záleželo na místních podmínkách a zvycích, společenské vrstvě, ale zejména na obrazu choroby a jejím trvání. Tiší a podrobivší se nemocní se mohli dočkat tolerance a dobročinnosti. Naproti tomu agresivní a neovladatelní, kteří ohrožovali bezpečnost či „veřejný pořádek“ končovali na venkově přikování ve stodole, ve městě ve vězení.

Jen některá města měla ve středověku zvláštní azyly pro duševně nemocné. První vznikaly od 8. století v islámském světě, počínaje Bagdádem (705 n.l.). V západním světě od 13. století (Londýn).

Zatímco muslimští lékaři kladli důraz na klinické pozorování a v terapii užívali lázně, hudbu a zaměstnávání nemocných, v západním světě převládalo pouhé ošetřování a tresty pro nepodrobivé.

Interní audit v malých nemocnicích

Statut duševně nemocného se měnil v průběhu věků, stejně tak i péče a léčebné metody o něj.

Až v době osvícenství došlo k zásadnímu zlomu v pojetí duševní nemoci, a toto nové paradigma přetrvává v podstatě do dnešních dnů. Osvícenství vyzdvihlo osobní zodpovědnost jednotlivce za svůj život, kladlo důraz na užitečnost člověka pro společnost a stát. Nová společnost byla formována zákony, dohledem státu a rozumovým přístupem. Na člověka byla kladena povinnost zodpovědnosti sama za sebe, ale zároveň byla vyžadována užitečnost jednotlivce pro celek.

Do tohoto nového světa „blázni“ příliš nezapadali. Společnost 18. století najednou nevěděla, jak s duševně nemocnými zacházet a jak jim pomoci. Proto bylo nutné nastolit určité změny.

Interní audit v malých nemocnicích

Tyto změny lze jednoduše shrnout takto: došlo k proměně v zacházení s duševně chorými, zlepšily se podmínky jejich internace, bludy choromyslných byly označeny jako nemoc, ne posedlost. Další změnou byl přístup společnosti k lékařům a nárůst jejich vlivu.

Za zakladatele nového přístupu k choromyslným je považován francouzský lékař **Philippe Pinel** (20. dubna 1745 - 25. října 1826).

Když propukla revoluce, Pinel se k ní přidal. V roce 1793 byl pověřen Národním konventem provést reformu péče o duševně choré. Tak se stal Pinel zakladatelem psychiatrie jako speciálního lékařského oboru.

Slovo „psychiatrie“ roku 1803 poprvé použil německý lékař z Halle **Johann Christian Reil** (1759-1813) v knize „*O rapsodiích nemocných duší.*“ Reil byl kritikem Pinelovým, ale bylo to pravděpodobně proto, že neměl téměř žádnou klinickou praxi, v oboru psychiatrie byl pouze teoretikem.

Domníval se, že většina psychických onemocnění je způsobena vlivem civilizace a špatnou harmonií s přírodou, ne poruchami mozku.

Interní audit v malých nemocnicích

V habsburské monarchii neproběhlo osvícenství formou změn v občanské společnosti zdola, jako tomu bylo ve Francii, ale formou shora řízeného osvícenského absolutismu. Díky rozvoji hospodářství a průmyslu, došlo na území Čech ke vzniku kvalitní ústavní péče.

Nejdůležitější osobou z hlediska formování ústavů pro choromyslné je bezesporu Josef II., který jako první dal podnět k jejich založení. České země prošly za vlády Marie Terezie a Josefa II. mnoha podstatnými změnami – byla nařízena povinná školní docházka a založeny nové školy, kvůli válce o rakouské dědictví byly zvýšeny berně, došlo ke sjednocení právních norem a stanovení pravomocí městských soudů a vrchnosti.

Za Josefa II. bylo zrušeno nevolnictví, ale též došlo k zavírání klášterů. Nastává velký přísun venkovského obyvatelstva do měst. Je to doba sekularizace a osvícenského absolutismu, dochází ke ztrátě a změně starých hodnot, k technickému pokroku a objevení nové vědecké metody „*experimentu*“ – přichází věk rozumu.

Interní audit v malých nemocnicích

V Čechách péče o choromyslné do 18. století téměř neexistovala. O nemocné se starali příbuzní nebo obec, ti, kteří neměli peníze na umístění do soukromého ústavu, případně neměli žádné příbuzné, byli umístěni ve vězení či v chudobinci. Skončili pak často připoutaní v cele do konce svého života.

Prvním oficiálním ústavem byl ústav pro choromyslné kněze v nemocnici milosrdných bratří zřízený Josefem II. dne 19. března 1783. Od roku 1784 je přijímání nemocných do této nemocnice rozšířeno i na ostatní choromyslné osoby.

1. listopadu 1790 je pak založena Všeobecná nemocnice na Karlově náměstí, jejíž součástí je i první samostatné oddělení pro duševně choré v Praze.

Interní audit v malých nemocnicích

Po roce 1800 dochází k budování dalších ústavů pro duševně choré.

V roce 1820 byl zřízený Ústav pro duševně choré v Praze (přebudovaný augustiánský klášter).

V roce 1840 vznikl psychiatrický ústav v Praze Na Bojišti.

V roce 1855 bylo zřízeno první samostatné lůžkové oddělení v nemocnici U Svaté Anny v Brně. Z původních 16 lůžek bylo oddělení rozšířeno až na 180 lůžek.

Druhá polovina 19. století byla výrazně ve znamení budování poboček nebo samostatných ústavů v našich zemích. V roce 1869 byla zřízena pobočka pražského ústavu v Kosmonosích, v roce 1887 další pobočka v Opařanech a v roce 1889 v Horních Beřkovicích.

V roce 1880 byl v Dobřanech otevřen nový, samostatný ústav.

V druhé polovině 19. století nastal v Evropě značný rozkvět veřejné péče o duševně choré, zřizovaly se ústavy ošetřovací a léčebné.

Interní audit v malých nemocnicích

Pokud se týče Moravy, tak:

1. listopadu 1863 – byl otevřen první ústav pro choromyslné (tehdy se říkalo – pro pomatence) v **Brně Černovicích** – měl 336 lůžek; byl určen pro Moravu a Slezsko.

V roce **1889** zřídilo Slezsko samostatný ústav v **Opavě**.

1. ledna 1893 byl otevřen ústav ve **Šternberku** – plán byl na 450 nemocných, za dva roky (1895) však již měl 621 nemocných.

24. 5. 1902 byla otevřena pobočka brněnského ústavu – **Zemský filiální ústav pro choromyslné v Jihlavě**. Jeho poslání bylo formulováno takto: *„Ústav je určený pro neléčitelné a duševně choré, chroniky obého pohlaví, klidné, nikoli nebezpečné společnosti“*.

Interní audit v malých nemocnicích

Ústav v Jihlavě vznikl z Jihlavské donucovací pracovny (robotárny), která byla otevřena 11. července 1889 na východní straně města na Brněnském kopci – odtud zlidovělé „na kopečku“. Tato donucovací pracovna byla určena pro 200 – 250 káránců.

Po adaptaci na ústav pro choromyslné bylo k datu otevření (1902) přijato 314 nemocných (155 mužů a 159 žen), povětšinou z jiných, přeplněných ústavů (především z Brna a Šternberka) – kapacita byla 320 lůžek.

Interní audit v malých nemocnicích

Dne 7. 3. 1922 byla rozhodnutím Moravskoslezského zemského úřadu v Brně definitivně ukončena závislost jihlavské léčebny na ústavu brněnském. Byl zřízený Moravský zemský chorobinec, který měl v tento den 213 nemocných, 108 mužů a 105 žen.

Koncem roku 1922 byl stav nemocných už 276. O tyto nemocné pečovaly sestry řádu sv. Vincence z Pauli a 8 ošetřovatelů. Ředitelem ústavu byl jmenovaný MUDr. Arnošt Metelka.

Interní audit v malých nemocnicích

V roce 1923 byl postavený infekční pavilon s 20 lůžky, byla postavena malá márnice. Ta byla později přestavěna na dva byty pro zaměstnance.

Významné bylo zakoupení zemědělské usedlosti Handlovy Dvory a další pozemky v sousedním areálu ústavu o celkové rozloze 15 hektarů. Budovy usedlosti byly upraveny, byly rekonstruovány byty pro hospodářské pracovníky, zakoupeny stroje. Z vlastních prostředků a zdrojů ústav choval prasata, krávy, měl několik párů koní. Na tomto "statku" se trvale zaměstnávalo 16 nemocných. Hospodářství bylo vzorně vedené, pěstovalo se zde zejména ovoce a zelenina, vyprodukovalo se mléko a maso, které částečně pokrývaly potřeby ústavní kuchyně.

Interní audit v malých nemocnicích

Racionálním uspořádáním prostor ústavu, využitím kapacity infekčního pavilonu a hospodářské usedlosti bylo získáno 450 lůžek, která byla stále plně obsazena. Ošetřovanci sami, podle svých možností a možností příbuzných, přispívali malou částkou na pobyt a léčení. MUDr. Metelka zavedl v té době nové označení pro personál a nemocné, "ošetřovatel" a "ošetřovanec" a toto pojmenování bylo povinně zavedeno ve všech českých a moravskoslezských ústavech, byl to jakýsi jihlavský patent.

Za několik let po válce se stal ústav na svou dobu moderním nemocničním zařízením. Dne 1. května 1932 byla zahájena stavba kotelny a prvních 4 pavilonů, počátkem května 1934, tedy za dva roky od zahájení výstavby byly nové pavilony otevřeny.

Lézenský chorobinec v Jihlavě. Došlo: 26. II. 1932.
K z. j. 4/32. Pan N. ch. *Kabulky*

Sdíte nám laskavě, vyplněním tohoto dotazníku, zda a za jakou cenu byste mohli dodávat maso a uzeniny v měsíci kvěznu 1932.

Předmět	Havos:		Hruší:		Kozolín:	
	Cena Kč. n.	Cena Kč. n.	Cena Kč. n.	Cena Kč. n.	Cena Kč. n.	Cena Kč. n.
Hovězí maso	7 50	8 -	8 -	8 -	8 -	8 -
" " " " " "	8 50	9 -	9 -	10 -	10 -	10 -
" " " " " "	7 -	7 -	7 -	6 -	6 -	6 -
" " " " " "	8 -	8 -	8 -	8 -	8 -	8 -
" " " " " "	3 -	3 -	3 -	3 -	3 -	3 -
" " " " " "	9/10	9 -	9 -	9/8	9/8	9/8
telecí maso	8 50	9 -	9 -	8 -	8 -	8 -
" " řízký.	14 -	16 -	16 -	18 -	18 -	18 -
" " plíce a játra	8/14	10 -	10 -	8/16	8/16	8/16
vepřové maso	11/15	11 -	11 -	10 -	10 -	10 -
" " řízký.	14 -	15 -	15 -	10 -	10 -	10 -
jaternice a jatiča	5 -	6 -	6 -	6 -	6 -	6 -
člacenka	10 -	10 -	10 -	7 -	7 -	7 -
uzené maso Ja.	14 -	14 -	14 -	15 -	15 -	15 -
uzené bříčky	12 -	12 -	12 -	11 -	11 -	11 -
uzená občeina	8 -	8 -	8 -	8 50	8 50	8 50
uzeniny lepší: tyrolská	16 -	16 -	16 -	16 -	16 -	16 -
" " " " " "	16 -	16 -	16 -	16 -	16 -	16 -
" " " " " "	16 -	16 -	16 -	16 -	16 -	16 -
nářez míchaný	16 -	20 -	20 -	18 -	18 -	18 -
uzenky	16 -	14 -	14 -	16 -	16 -	16 -
salámky	50 -	9 -	9 -	9 -	9 -	9 -
sádlo vepř. skvěřené	14 -	15 -	15 -	14 -	14 -	14 -
uzená slanina	15 -	14 -	14 -	14 -	14 -	14 -

Jihlava, 25. II. 1932. Firma: *Kabulky*
 Firma: *Fr. Honsig.* Firma: *Brögelberg Hruší*
 Firma: *Jihlava.* Firma: *Jan Pöckelny*
 Firma: *Millerov*

Interní audit v malých nemocnicích

Do roku 1939 byl postaven ještě pavilon č. 5, který byl dominantní budovou léčebny a jednou z nejmodernějších funkcionalistických zdravotnických staveb. Dále byla postavena budova nynějšího ředitelství.

Interní audit v malých nemocnicích

15. března 1939 v 9.00 hodin ráno byla Jihlava obsazena německými vojsky. Došlo ke zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Dne 1. září 1939 byl ředitel léčebny MUDr. Metelka zatčen gestapem.

Následně byla léčebna vyklizena. Nemocní byli částečně propuštěni domů, částečně přemístěni do jiných léčeben a někteří byli deportováni do koncentračních táborů, odkud se nevrátili. Přesné počty se nepodařilo zjistit. Židovští chovanci jihlavské léčebny nastoupili cestu do Terezína a odtud v přečpaných dobytčích vagonech do koncentračních táborů. Všichni zahynuli v plynových komorách a na popravištích. Pouze v jediném případě bývalé chovankyně Sofie Epsteinové z Jihlavy archivní dokumenty prokázaly sebevraždu.

Při pátrání po osudech židovských chovanců byla sledována stopa do Ústavu eutanasiie v Pirně u Drážďan, kde byly konány pokusy na lidech. Jedním z těch, kteří zde při pokusech se smrtícím Cyklonem B zahynuli, byl i poslední jihlavský rabín Dr. Arnold Grunfeld.

Interní audit v malých nemocnicích

Z rozhodnutí zastupujícího říšského protektora byla léčebna v roce 1942 prodána německé armádě a vojenské policii. Bylo zde umístěno velitelství Oberslandratu a prostory upraveny pro výcvik německého policejního vojenského praporu. V areálu bylo vybudováno 7 pevnůstek – cvičné válcové betonové pozorovatelny (tzv. typ „einmann“), do dnešního dne jsou zachovány 4.

Dne 8. května 1945 německá vojska Jihlavu vyklidila a 9. května ji obsadila Rudá armáda.

Po II. světové válce byla léčebna zařazena mezi Státní psychiatrické léčebny. Neformální spádovost pro okresy Jihlava, Pelhřimov, Třebíč, Jindřichův Hradec, Žďár nad Sázavou a Tábor.

Interní audit v malých nemocnicích

Současnost:

Rozloha areálu: 15,6 ha

V areálu se nachází celkem 29 budov a staveb. Z toho je 7 léčebných pavilonů, kulturní dům a další provozní a technické budovy, například prádelna, kotelna a podobně. Součástí areálu je park, zahradnictví a ZOO koutek s venkovní jízdárnou pro provozování hipoterapie.

Počet lůžek: 520

Fyzický počet zaměstnanců: 504 (31 lékařů, 180 všeobecných sester, 109 ostatních zdravotníků, ostatní zaměstnanci 184)

Počet primariátů: 6 s 18 lůžkovými odděleními;
ambulance psychologů a psychiatrů

Máme vlastní zahradnictví, terapeutické dílny (keramická dílna, práce se dřevem, s látkami, ...), v divadle působí divadelní soubor pacientů Studánka, klub pacientů, obsáhlou knihovnu.

Interní audit v malých nemocnicích

Hospodářské výsledky roku 2019

Výnosy: 402 mil. oproti roku 2018 navýšení o 28,7 mil.

Zisk: 4.163 tis.

Osobní náklady činí 76 %

Průměrný plat: 36.917 Kč – meziroční nárůst o 10 %, nejvyšší nárůst byl u všeobecných sester o 15 % - jejich průměrný plat – 46.133 Kč

Využití lůžek (obložnost): 90 %

Průměrný počet pacientů: 469 (v roce 2005 – 529; v roce 2010 – 513, v roce 2015 – 490)

Připravujeme otevření Centra duševního zdraví v souladu s Transformačním plánem nemocnice.

Interní audit v malých nemocnicích

Interní audit v PNJ

V rámci organizační struktury je vytvořen útvar IA, který je přímo podřízen ředitelce nemocnice.

Útvar není personálně obsazen.

Audity a činnosti s tím spojené provádí Vedoucí analyticko-kontrolního úseku, který je podřízen náměstkyni pro ekonomiku a provoz.

V PNJ od roku 2014 – IA (5 měsíců); Certifikát kvality a bezpečí – systém řízení dokumentů.

Další činnost:

- pověřenec pro ochranu osobních údajů,
- správce organizačních norem + jejich tvorba (nezdravotnických),
- IPP, PKP + EVP, ztráty a nálezy, ...

V PNJ dobrá spolupráce s náměstkyní pro ekonomiku a provoz (konzultace, rady, ..). Problémem je organizační začlenění útvaru ve vztahu k tvorbě auditů a kontrol.

Interní audit v malých nemocnicích

Moje zkušenost - převážná část času je věnována jiné činnosti - NE AUDITU.

Od začátku roku - kromě věcí souvisejících s auditem:

- Aktualizace a formální úprava 3 příkazů ředitelky.
- Aktualizace směrnice Systém a formy výchovy k BOZP.
- Rozpracování aktualizace PKP a EVP, Směrnice o nakládání s nepotřebným majetkem.
- Připomínkování aktualizace Spisového a skartačního řádu.
- Vytvoření zprávy – Vyhodnocení IPP...
- Další úkoly....

IA je v malé nemocnici na audit sám.

Je pověřován i jinými úkoly, které s auditem nesouvisí.

Z této situace není na malých nemocnicích cesta.

Vše závisí na vedení nemocnice.

Interní audit v malých nemocnicích

IA děláme stejně v malých jako velkých nemocnicích.
Známe teorii, známe obecně závazné právní předpisy a víme,
že některé činnosti bychom dělat neměli.

Ale děláme je.

Naše zaklínadlo – je to potřeba.

A navíc - máme „svoji“ nemocnici a svoji práci rádi.

**Za sebe můžu říci, že jsem šťastná a spokojená ve „své“ nemocnici s lidmi,
s kterými pracuji, a kterým věřím.**

**Budeme rádi za další setkání IA, za informace, za zkušenosti,
za kontakty.....**

Interní audit v malých nemocnicích

Děkuji za pozornost a přeji šťastnou cestu domů

